

Enne kui Raplast sai linn

Mariann Roosla

Enne kui Raplast sai linn

2018

60-ndate Rapla alevi äärealas asuvas Metsa tänavas oli vaid 10 majapidamist ning mets ja vesine karjamaa algasid kohe peale maju. Autod meie tänavalt puudusid. Ei mäleta, et neid üldse oleks olnud lähikonnas. See-eest liiguti jalgratastel, soome kelkudega, sõideti busside ja rongidega ning muidugi käidi palju jalgsi. Tänavat kattis kummelimuru ja laste mängumaad jagus külluses. Talvel sai vähemalt meie tänavas ühest punkist teise mööda kinnitallatud jalgrada.

Igas majapidamises hariti maad ja kasvatati köögivilju. Viljapuid ja marjapõõsaid oli aedades rohkesti. Hoidistati palju ja sahvrid- keldrid olid oma kasvatatud saaduseid täis. Ka lilli kasvatati, põhiliselt küll nn taluaialilli: pojengid, lupiinid, floksid. Flokside lõhn meenutab siiani paljudele helget lapsepõlve. Ilupuudepõõsaste sortiment oli kesine võrreldes kaasajaga. Jasmiinid, sirelid, taraenelas, ebaküdoonia. Tuli olla praktiline. Pudulojused majapidamises polnud haruldased. Näiteks naabrinaine pidas kitse, teine jälle kanu ja kalkuneid, kolmas sigu ja kanu, meie jällegi mesilasi ja jäneseid. Lehmapiima tõime üleaedsetelt. Isegi hobusepidaja oli olemas Väljataguse tänavas. Heina tehti vikatitega. Seda, mida niita, jagus. Ka Rapla haigla majandusosakond kasutas hobust kauba veoks..

Meie, laste, tegutsemiskohaks oli õu, mets ja tänav. Mängudeks rahvastepall, mädamuna, keerukuju, peitus, luuremängud jne. Kiikusime toominga otsas ning kolasime metsas ringi. Kevadise lumesulamise ajal purjetasime pokudel ning ukse seljas üleujutatud karjamaal. Kuumadel suvepäevadel käisime põhjatutes ja mudastes saviukudes ujumas. Kõige populaarsem oli praeguse politseimaja taga. Oli teisigi. Nüüdse Vesiroosi kooli alal kasvas pajuvõsa ning jaama poole liikudes mööda vesist karjamaad noppisime kullerkuppe, pääsusilmi, tõrvalilli. Käisime neid ikka korjamas ja neid oli palju...

Talved olid talved ja suved suved. Mäletan üht eriti rohke lumega talve 60-ndate esimesest poolest. Pannes kodus suusad alla ja jõudnud naabrile sõitsime koos otse üle aia metsa suusatama – hanged olid nii suured.

Pioneerieas olles moodustati suviti elukohajärgseid pioneerirühmi. Jaama rühma juhendas meist veidi vanem Evi Järvet. Tegime rivitrilli, õppisime morset ja salakirja, orienteerusime, mängisime luuremänge. Staap oli soojakus ja meie poolt korralikult sisustatud. Peeti rühmapäevikut.

Veel mäletan, et mängisime vahepeal tõsiselt timurlasi (Gaidari „Timur ja tema meeskond” järgi). Pakkusime end metsatalus abiks vaipu kloppima, ladusime klassiõe emal puid riita ning rohisime salaja nii mõnedki peenrad puhtaks. No selle viimasega oli ükskord küll väike probleem – vanatüdrukust naabrinaine oli päris ärritunud, kui rohitud peenrast T tähe leidis. Loodan, et meie tegevus muidu ikka kvaliteetne oli.

Koolitee kõige märkimisväärsem osa oli sõitmine puupüsti täis bussis. Tuli usinasti trügida. Parim liikumisviis oli selg ees – nii lükkasid rohkem inimesi kokku ja tegid ruumi. No selle ruumiga oli ka nii, et kui kere mahutasid kuidagi ära, siis jalgade jaoks kohta polnud. Kogu selles inimmassis liikusid veel ringi prullakad konduktorid ja müüsid pileteid. Mingil imeväel mahtusid bussi ära ka suusad ja kogu muu vajalik varustus, mis kehalise kasvatuses tundideks kaasa tuli võtta. Suuskade otsas pidi kindlalt olema riidest kott, et bussi laele liiga ei teeks. Inimestele vist ka. Ja VTK normid vajasisid täitmist.

Spordialadest oli 60-70-ndatel väga populaarne lauatennis. Treeneriteks Boriss Täheväli ja hiljem Ain Keskküla. See oli lauatennise buumiaeg Raplas. Seda aega meenutab tihti ka Anne Veski (Vaarmann). Käisime „Jõudi” võistlustel ja võitsime ikka ka iga kord. Hiljem sai mängitud asutuste talispartakiaadidel. Reketid olid parajad puulabidad, mis kummiga kaetud. Paremaid sai hangitud, kes kuidas. Mäletan, et enda Stiga tuli pakiga Rootsist. Oli kõva sõna.

Rapla keskkooli noored lauatennisistid 1966. aastal: vasakult Kaja Kiilmaa, Ülle Ojasoo, Mariann Loitjärv, Anne Vaarmann, Galina Litter, Sirje Tori

*Rapla keskkooli noored lauatennisistid ja treener
Boriss Täheväli 1966. aastal*

Kooliõpetajad olid autoriteetid. Neid kardeti ja austati. Nii mõnegi ees tundsin ebamugavat õppimata koolitükkide tunnet veel 30 aastat hiljemgi. Minu eriline

sümpaatia kuulub aga matemaatikaõpetaja Leidsaarele.

Rapla alevi keskus hõlmas kultuurimaja ümbrust. Vanad armsad puumajad, tolmused tänavad, palju sireleid... Nende õitseajal oli alev sirelilõhna täis. Õnneotsijaid ka.

Esimene hrustšovka, Mahlamäe 5, kerkis tühermaale kuuekümnendate esimeses pooles. Käisime klassiga seal ekskursioonil. Uhkusega. Imetlesime...

Kino oli 70-ndate läheduses populaarne ja kultuurimaja saal rahvast täis. Kauboifilmid, india melodraamad..., Fantoom, Cherburgi vihmavarjud.

Kuna poliitiline kasvatustöö pidi olema kõrgel tasemel kõigis elu valdkondades, siis 70-80-ndatel aastatel tööl olles sai kohe selgeks, kuidas arvude ja aruannetega toime tulla ning olud ilusamaks ja kuulekamaks näidata kui tegelikult asi oli. Nii tuli kirjutada, et inimesed eelistavad loomulikult vene filme, mitte väljamaiseid. Laest olid arvud võtta ka komsomolikomitees. Elu käis aga oma rada. Olid suvepäevad kooli lõpetajatele, spetsialistide klubi, pungil täis saalid „Huviko” klubi üritustel nii Teedevalitsuses kui kultuurimajas. Õpilasmalev ja EÜE.

70-ndate aastate peod kultuurimajas olid rahvarohked. Gunnar Grapsi bänd, Omega, Polyphon, Kristallid, Mikid. Miniseelikud, alt laienevad püksid poistel, lehvivad lokid, jämedad ketid. Lõhnaõlid „Bõt mozet” ja „Možet bõt”. Nende kättesaamiseks tuli vaeva näha. Biitlite aeg. Veri vemmeldas.

Jaanituled süüdati ja suuremaid pidusid peeti Sulupere metsas. Olid Linda Rausi lavastused. Rongkäiguga läbi Rapla alevi Sulupere laululavani.

Aga oli ka sõjaveteranide ansambel „Tasuja” Urve Kallastu juhendusel.

Kaubandus oli omaette nähtus. Toidupoode oli üleüldse vaid 3. Alevi keskuses praeguse apteegi-, Marju kohviku-, talupoe majas. Selle maja teisel korrusel oli hiljem restoran. Jaama juures Tarbijate Ühistu pood ja raudteelastele kuuluv ORSi pood. Kaupa oodati juba enne kaubaauto saabumist. Järjekorrad olid pikad ja alati ei pruukinud kõigile paremaid palasid jätkuda. See-eest suheldi üksteisega ja

vahetati uudiseid. Lastevankritega loomulikult poodi sisse ei lastud ja poleks mahtunudki.

ORSI pood oli üleliidulise varustusega ja ostueesõigus raudteelastel. See-eest oli valik veidi parem kui Tarbijate Ühistu poodides. Doktori vorst oli tõeliselt hea maitsega, samuti viinerid- sardellid. Ka lemmikud- komeedi kommid maitseid teisiti kui praegu. Ja seda mitte noorust idealiseerides, vaid nii oligi.

Järjekorrad olid tavalised, kui kaupa tuli. Muul ajal polnud eriti poodi asja ka. Sama toimus raamatupoes, parfümeerias, riiete poes, kus iganes. Kooli lõpetajatele tehti erand ja kingi sai osta eri loaga. Defitsiit oli üleüldine nähtus ja soovitav oli omada tuttavat kaubandustöötajat. Vahet ei tehtud hariduse ja harituse vahel, kõige tähtsam oli tutvus.

Pea kõigis kodudes oli 70-80-ndatel ühesugune mööbel. Ühte seinu kattis maast laeni tume seinasektsioon Diimino. Diivanilauad enamasti kahes variandis. Diivan, kaks tugitooli.

Tööinimene oli au sees ja tööd jätkus kõigile. Kes tööd ei viitsinud teha pandi trellide taha järele mõtlema. Töönädal oli 60-ndatel aastatel 6 päevane.

Jaama juures olid suuremad tööandjad Rapla Terevilja vastuvõtupunkt, metallitsehh „Vasar”, piimakombinaat. Viljaveskis valmistati erinevas jämeduses kruupe ja tange ning söödajahu. Vili saabus peale majandite veel vagunitega Venemaalt ja Kanadast. Maha laadisid transporditöölised. Töö käis vahetustega. Seltsielu oli olemas. Ühiselt peeti sünnipäevi, tähtpäevi, spartakiaade. Pillimees oli omast käest võtta ning lauldi ja tantsiti lustiga.

Needsamad transporditöölised olid abiks ORSi poe müüjatel kauba mahalaadimisel. Vabatahtlikult muidugi. Tänu sellele olid 70-ndate viljaveski töötajad alati hästi varustatud värske toidukaubaga.

Veel meenub episood, kus mustlaspoiss jõi toidupoes ära paki piima. Sõneluse käigus poemüüjaga kasutas pahategija mahlakaid väljendeid. Ennekuulmatu lugu

leidis lahendi seltsimehelikus kohtus, mis peeti teravilja klubihoones. Kuna müüja ei suutnud üle oma huulte neid roppusi tuua, mis kõrv pidi kuulma, siis poiss ladus ise kõik uuesti ja uhkelt kõva häälega välja. Sai ühiskondliku noomituse.

Rapla Teravilja vastuvõtu punkt lõpetas pea samal ajal tegevuse, kui Rapla alev sai linnaks. Ka kruubiveskiga koos eksisteerinud tuvid lahkusid ning pidid leidma endile uued jahimaad.